PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA w ŁODZI
ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (42) 636 36 89, fax (42) 636 07 12
e'mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-49(10)/12/RB Łódź, dnia 30 kwietnia 2013 r.

DECYZJA Nr RŁO 17/2013

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania przez Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po uprawdopodobnieniu stosowania przez Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu we wzorcu umowy pod nazwą „*Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.*" postanowień o treści:

– „*Ewentualne spory wynikające z realizacji niniejszej Umowy Sprzedający może rozstrzygać przed sądem właściwym ze względu na miejsce spełnienia świadczenia (sąd rzeczowo właściwy dla placówki prowadzącej rachunek bankowy Sprzedającego w przypadku obowiązku świadczenia na ww. rachunek.)*",
– „*W przypadku braku powiadomienia Sprzedający uznaje, wszelkie oświadczenia skierowane na ostatni znany adres Kupującego za złożone w taki sposób, iż miał on możliwość zapoznania się z ich treścią.*",

które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) **i przyjęciu zobowiązania** Harmedy Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku **do podjęcia działań zmierzających do** zapobieżenia tym naruszeniom poprzez przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostaną usunięte zakwestionowane postanowienia umowne, **nakłada się** na Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku, **obowiązek**

wykonania przyjętego zobowiązania poprzez przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostaną usunięte zakwestionowane postanowienia umowne **w terminie 60 dni (sześćdziesięciu dni) od daty doręczenia niniejszej decyzji**.

II. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania przez Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po uprawdopodobnieniu stosowania przez Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów**, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowach zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca umowy o nazwie „*Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.*" postanowienia o treści: „*W sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego*", które narusza art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.) **i przyjęciu zobowiązania** Harmedy Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku **do podjęcia działań zmierzających do** zapobieżenia tym naruszeniom poprzez przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostanie usunięte zakwestionowane postanowienie umowne; **nakłada się** na Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku, **obowiązek wykonania przyjętego zobowiązania poprzez** przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostanie usunięte zakwestionowane postanowienie umowne **w terminie 60 dni (sześćdziesięciu dni) od daty doręczenia niniejszej decyzji**.

III. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 5 i 6 tej ustawy

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Harmedy Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku, **obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania w terminie 3 miesięcy (trzech miesięcy) od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji**, zawierającej dowody przesłania wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostanie usunięte zakwestionowane postanowienie umowne.

Uzasadnienie

W toku postępowania wyjaśniającego w sprawie badania krajowego rynku sprzedaży bezpośredniej poza lokalem przedsiębiorstwa towarów oferowanych przez przedsiębiorców polskich (sygn. akt RŁO-401-1/12/RB-AK) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Prezesem Urzędu" – ustalił, iż Harmedy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Buku – zwana dalej: „Spółką" – prowadzi sprzedaż bezpośrednią poza lokalem przedsiębiorstwa, kosmetyków, artykułów gospodarstwa domowego oraz urządzeń masujących. Umowy sprzedaży są zawierane w oparciu o wzorzec umów pod nazwą „*Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.*". Analiza przekazanego przez Spółkę. wzorca umów wykazała, iż zawiera on postanowienia, które mogą zostać uznane za tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone – zwanego dalej: „Rejestrem" – o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) – zwanej dalej: „k.p.c." oraz postanowienie, które może naruszać art. 17 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r., Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.) – zwanej dalej: „ustawą o swobodzie działalności gospodarczej". W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż istnieją podstawy do postawienia Spółce zarzutu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) – zwanej dalej: „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów".

W dniu 14 grudnia 2012 r. Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegających na stosowaniu we wzorcu umów pod nazwą „*Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.*" postanowień o treści:

- „*Ewentualne spory wynikające z realizacji niniejszej Umowy Sprzedający może rozstrzygać przed sądem właściwym ze względu na miejsce spełnienia świadczenia (sąd rzeczowo właściwy dla placówki prowadzącej rachunek bankowy Sprzedającego w przypadku obowiązku świadczenia na ww. rachunek.)*",
- „*W przypadku braku powiadomienia Sprzedający uznaje, wszelkie oświadczenia skierowane na ostatni znany adres Kupującego za złożone w taki sposób, iż miał on możliwość zapoznania się z ich treścią.*",

które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c, (dowód: karty Nr 1-2), oraz praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na zamieszczeniu w umowach zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca umów o nazwie *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o."* postanowienia o treści: „*W sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego*", które narusza art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, o czym zawiadomił Spółkę (dowód: karta Nr 3).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Spółka w piśmie z dnia 17 stycznia 2013 r. (dowód: karta Nr 28) wystąpiła z wnioskiem o wydanie decyzji na podstawie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, składając zobowiązanie do wyeliminowania trwających skutków naruszenia poprzez przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów,

na mocy których zostaną usunięte zakwestionowane postanowienia umowne w terminie 60 dni od daty doręczenia decyzji. Spółka ponadto wyjaśniła, iż propozycja zawarcia aneksu zostanie podpisana przez osoby uprawnione do jej reprezentowania oraz nadana na znane Spółce adresy konsumentów (podane w umowach). Spółka wskazała także, iż opracowała oraz wprowadziła wzorzec umowy, który nie zawiera kwestionowanych postanowień.

Pismem z dnia 6 marca 2013 r. Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy (dowód: karta Nr 36).

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

Spółka jest przedsiębiorcą wpisanym do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000330219. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (dowód: karty Nr 24-27).

Spółka prowadzi sprzedaż bezpośrednią poza lokalem przedsiębiorstwa, kosmetyków, artykułów gospodarstwa domowego oraz urządzeń masujących. Umowy sprzedaży są zawierane w oparciu o wzorzec umowy pod nazwą *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.”* (dowód: karta Nr 6-15).

W stosowanych wzorcu umów pod nazwą *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.”* Spółka zamieściła postanowienia o treści:

- „*Ewentualne spory wynikające z realizacji niniejszej Umowy Sprzedający może rozstrzygać przed sądem właściwym ze względu na miejsce spełnienia świadczenia (sąd rzeczowo właściwy dla placówki prowadzącej rachunek bankowy Sprzedającego w przypadku obowiązku świadczenia na ww. rachunek.)*” – § 5 pkt 6 wzorca umów;
- „*W przypadku braku powiadomienia Sprzedający uznaje, wszelkie oświadczenia skierowane na ostatni znany adres Kupującego za złożone w taki sposób, iż miał on możliwość zapoznania się z ich treścią.*” – § 5 pkt 1 wzorca umów;
- „*W sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego*” – § 5 pkt 10 wzorca umów (dowód: karta Nr 6).

Do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c.:

- w dniu 5 maja 2005 r. pod numerem 445 zostało wpisane postanowienie o treści: „Sądem właściwym dla rozpoznania sporów powstałych na tle niniejszej umowy jest sąd miejsca wykonania umowy”, uznane za niedozwolone przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – zwany dalej: „Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów” w wyroku z dnia 16 lutego 2005 r., sygn. akt XVII AmC 98/03;
- w dniu 21 marca 2007 r. pod numerem 1074 zostało wpisane postanowienie o treści: „Ewentualne spory prawne wynikające z niniejszej umowy będą rozstrzygane przez Sąd Rejonowy dla miasta Stołecznego Warszawy”, uznane za niedozwolone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 37/06;
- w dniu 23 września 2009 r. pod numerem 1681 zostało wpisane postanowienie o treści: „Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną.”, uznane

za niedozwolone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 30 czerwca 2009 r., sygn. akt XVII AmC 513/09;

- w dniu 11 lipca 2007 r. pod numerem 1207 zostało wpisane postanowienie o treści: „W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną.”, uznane za niedozwolone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 16 kwietnia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 43/06.

Spółka złożyła zobowiązanie do wyeliminowania trwających skutków naruszenia poprzez przesłanie wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zostaną usunięte zakwestionowane postanowienia umowne. Do tego zobowiązania Spółka załączyła również nowy wzorzec umów pod nazwą *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o.”*, który nie zawiera zakwestionowanych postanowień (dowód: karty Nr 28-29).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygania sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie jest zatem, aby działania przedsiębiorców – którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś interesu jednostki lub grupy. Ustawa, w odniesieniu do przedsiębiorców chroni wobec tego konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Spółki. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1 tej ustawy, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. W decyzji tej, jak wynika z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Przytoczony powyżej przepis jako przesłanki warunkujące możliwość wydania decyzji

wskazuje: uprawdopodobnienie, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zobowiązanie się przedsiębiorcy, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, do podjęcia lub zaniechania działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom.

W niniejszym postępowaniu wymaga zatem rozważenia, czy zaistniały wskazane warunki w odniesieniu do działania i zobowiązania Spółki, a ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania strony postępowania i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji w oparciu o ww. przepis.

Ad I. i II. sentencji niniejszej decyzji

W przedmiotowym postępowaniu Prezes Urzędu postawił zarzut stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c., które mogą stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz zarzut działania bezprawnego, które może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 tej ustawy, przez praktykę naruszająca zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności:

- stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru,
- naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji,
- nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

Dla uprawdopodobnienia stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest każdorazowo uprawdopodobnienie kumulatywnego spełnienia trzech przesłanek:

1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
2) działanie to jest bezprawne,
3) działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1)

Stosownie do art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (…). Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Spółka jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000330219. Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami. Spółka prowadzi we własnym imieniu w sposób zorganizowany i ciągły, w celach zarobkowych działalność handlową posiada zatem status przedsiębiorcy.

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka** niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona.**

Ad 2)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Porządek prawny, którego naruszenie może skutkować naruszeniem artykułu 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Tym samym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r. - sygn. akt XVII AmA 32/05). W art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ustawodawca wskazał natomiast przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Katalog ten nie jest wyczerpujący. Zatem oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta.

Jak wyżej wskazano art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera przykładowy katalog bezprawnych działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie do art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c.

Na mocy art. 479^{45} § 1 k.p.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest obowiązany przesyłać Prezesowi Urzędu odpis każdego prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Prezes Urzędu jest zobowiązany do prowadzenia Rejestru. Przepis art. 479^{45} § 3 k.p.c. ustanawia zasadę tzw. formalnej jawności Rejestru, stanowiąc, że Rejestr jest jawny. Jawność ta oznacza, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, czyli wszyscy mają do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów. W Rejestrze tym przytacza się treść postanowień wzorców umowy uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone.

Zgodnie z art. 479^{43} k.p.c. od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do Rejestru prawomocny wyrok ma skutek wobec osób trzecich. W ocenie Prezesa Urzędu, wpisanie postanowień do tego Rejestru oznacza zatem, że od tej chwili są one zakazane we wszystkich wzorcach umów. Zakaz stosowania postanowień wpisanych do Rejestru dotyczy nie tylko tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu zapadł wyrok w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, lecz również innych przedsiębiorców z danej branży. Za takim ujęciem przemawia podstawowy cel postępowania w sprawach o uznanie

postanowień wzorca umowy za niedozwolone, jakim jest usunięcie z obrotu postanowień, które Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za sprzeczne z obowiązującym porządkiem prawnym, bądź dobrymi obyczajami. Chodzi bowiem o to, by prawa i obowiązki przyszłych potencjalnych konsumentów nie były kształtowane na podstawie postanowień umownych uznanych przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Ponadto, zdaniem Prezesa Urzędu, zakaz stosowania niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c., dotyczy także postanowień podobnych. Może zdarzyć się bowiem taka sytuacja, w której przedsiębiorca stosować będzie umowę, w której zawarte będą postanowienia, których istota jest taka sama, lecz konstrukcja gramatyczna, szyk wyrazów w zdaniu są różne. W związku z tym, zakazane jest też stosowanie postanowienia, którego zakres jest tożsamy z zakresem postanowienia wpisanego do tego Rejestru. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność tychże postanowień.

Stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. o sygnaturze akt III SZP 3/06 wskazał, iż stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Sąd Najwyższy uznał również, iż jeżeli Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uzna określone postanowienie za niedozwolone w wyniku przeprowadzonej kontroli abstrakcyjnej i zostanie ono wpisane do Rejestru, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (obecnie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) dopuszcza się każdy z przedsiębiorców, który wprowadza do stosowanych postanowień zmiany o charakterze kosmetycznym, polegające na przykład na przestawieniu szyku wyrazów lub zmianie użytych wyrazów, jeżeli zmiany te nie prowadzą do zmiany istoty postanowień.

<u>Bezprawność postanowień wskazanych w pkt I sentencji niniejszej decyzji.</u>

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie o treści: „*Ewentualne spory wynikające z realizacji niniejszej Umowy Sprzedający może rozstrzygać przed sądem właściwym ze względu na miejsce spełnienia świadczenia (sąd rzeczowo właściwy dla placówki prowadzącej rachunek bankowy Sprzedającego w przypadku obowiązku świadczenia na ww. rachunek.)*” jest tożsame co do celu i skutku z następującymi niedozwolonymi postanowieniami umownymi, wpisanymi do Rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} k.p.c.:

- pod numerem 445, o treści: „Sądem właściwym dla rozpoznania sporów powstałych na tle niniejszej umowy jest sąd miejsca wykonania umowy”;
- pod numerem 879, o treści: „Sądem właściwym dla rozstrzygnięcia będzie sąd właściwy dla miejsca siedziby MFRR.”;
- pod numerem 1074, o treści: „Ewentualne spory prawne wynikające z niniejszej umowy będą rozstrzygane przez Sąd Rejonowy dla miasta Stołecznego Warszawy”.

Wskazane postanowienia naruszają art. 385^{1} § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93, z późn. zm.) – zwanej dalej „k.c.” – i stanowią odpowiednik postanowienia z art. 385^{3} pkt 23 k.c., gdyż wyłączają zasadę właściwości ogólnej i przemiennej sądu, a to może stanowić dodatkową dolegliwość dla konsumenta, a także ograniczać realizację przysługujących mu uprawnień. Wskazane postanowienia stanowią tzw. klauzulę prorogacyjną i ustalają wyłączną właściwość sądu do rozpoznania ewentualnych sporów z umowy na podstawie siedziby przedsiębiorcy. W przypadku powstania sporu na tle

wykonywania umowy, postanowienia te bezprawnie narzucają konsumentom właściwość miejscową sądu i ograniczają ich prawa do wytoczenia powództwa, wynikające z przepisów k.p.c. o właściwości ogólnej i przemiennej. Zmiana właściwości miejscowej sądu stanowi zagrożenie interesu konsumenta w sytuacjach, kiedy zmuszałoby go to do prowadzenia procesu przed sądem w odległej miejscowości.

Zarówno postanowienie stosowane przez Spółkę, jak i postanowienia wpisane do Rejestru pod numerami 445, 879 i 1074 naruszają w ten sam sposób dobre obyczaje oraz rażąco naruszają interes konsumentów.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie o treści: „*W przypadku braku powiadomienia Sprzedający uznaje, wszelkie oświadczenia skierowane na ostatni znany adres Kupującego za złożone w taki sposób, iż miał on możliwość zapoznania się z ich treścią.*" jest tożsame co do celu i skutku z następującymi niedozwolonymi postanowieniami umownymi, wpisanymi do Rejestru:

- pod numerem 1207, o treści: „W przypadku zmiany adresu, każda ze stron zobowiązana jest niezwłocznie pisemnie powiadomić o tym drugą stronę. W przypadku nie powiadomienia o zmianie adresu, korespondencja kierowana na ostatni znany adres będzie uznawana za skutecznie doręczoną.";
- pod numerem 1681, o treści: „Wszelka korespondencja wysłana przez Bank do Kredytobiorcy pocztą lub kurierem na ostatni podany przez niego adres do korespondencji (adres zameldowania, w przypadku, gdy Kredytobiorca nie podał adresu do korespondencji), będzie uważana za doręczoną.".

Z uzasadnień do wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wynika, że postanowienia te zostały uznane za niedozwolone, gdyż w świetle art. 61 § 1 zd. 1 k.c. – oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią. Zatem oświadczenie woli składane innej osobie może być uznane za skutecznie doręczone jedynie wówczas, gdy dotarło do tej osoby w sposób umożliwiający jej zapoznanie się z jego treścią. Zarówno treść kwestionowanego postanowienia jak i treść cytowanych wyżej postanowień wpisanych do Rejestru, stwierdzają domniemanie doręczenia korespondencji konsumentowi, a tym samym przyjęcie przez konsumenta oświadczenia woli przedsiębiorcy niezależnie od faktu, że konsument mógł nie mieć możliwości zapoznania się z treścią oświadczenia woli przedsiębiorcy.

Zarówno postanowienie stosowane przez Spółkę, jak i postanowienia wpisane do Rejestru pod numerami 1207 i 1681 naruszają w ten sam sposób dobre obyczaje oraz rażąco naruszają interes konsumentów.

Mając na uwadze powyższe **Prezes Urzędu stwierdził, że druga przesłanka** niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona.**

<u>Bezprawność postanowień wskazanych w pkt II sentencji niniejszej decyzji.</u>

Spółka we wzorcu umowy pn. *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o."* wprowadziła postanowienie o treści „*W sprawach nieuregulowanych mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego*". Zgodnie z art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorca wykonuje działalność gospodarczą na zasadach uczciwej konkurencji i poszanowania dobrych obyczajów oraz słusznych interesów konsumentów. Odesłanie konsumenta w sprawach nieuregulowanych do przepisów k.c. – jest informacją nierzetelną,

niepełną, naruszającą dobre obyczaje, gdyż wprowadza konsumenta w błąd odnośnie przysługujących mu uprawnień, co może doprowadzić do sytuacji, iż konsument nie będzie dochodził swoich praw uregulowanych w innych ustawach niż k.c. i tym samym naruszającym art. 17 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Zgodnie z przyjętym w doktrynie prawa ochrony konkurencji konsumentów stanowiskiem, istotą pojęcia dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien on wyrażać się właściwym informowaniem o przysługujących uprawnieniach, niewykorzystywaniu uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty i rzetelnym traktowaniu partnerów umów. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać działania zmierzające od niedoinformowania, dezorientacji, wywołaniu błędnego przekonania u konsumenta, a także wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności (por. wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 lutego 2006 r. sygn. akt XVII Ama 118/04). Prawo do pełnej informacji jest jednym z fundamentalnych praw każdego konsumenta. Zakwestionowane postanowienie jest co prawda w znacznej mierze prawdziwe, gdyż przepisy k.c. znajdują zastosowanie w przypadku umowy sprzedaży, jednakże zamieszczenie tego rodzaju stwierdzenia we wzorcu umów zawieranych z konsumentami, bez dodatkowych informacji odnoszących się do uprawnień przysługujących konsumentowi na podstawie przepisów szczególnych, może wprowadzać konsumentów w błąd. W tym miejscu wskazać należy przede wszystkim uprawnienia wynikające z unormowań zawartych w ustawie z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176, ze zm.) – zwanej dalej „ustawą o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej". Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej wyłącza zastosowanie przepisów art. 556-581 k.c. do stosunków prawnych odpowiadających określeniu sprzedaży konsumenckiej zawartemu w art. 1 ust. 1. Wyłączeniem są objęte działy II i III tytułu XI k.c., tj. regulujące problematykę rękojmi za wady (art. 556-582 k.c.) oraz gwarancji jakości (art. 577-582 k.c.). Ustawa o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej w zakresie jej zastosowania wyłącza odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej, wprowadzając w to miejsce postanowienia art. 4 i następnych, regulujące odpowiedzialność sprzedawcy za niezgodność towaru konsumpcyjnego z umową. Uznać zatem należało, iż odesłanie konsumenta w sprawach nieuregulowanych do przepisów k.c. jest informacją nierzetelną, niepełną, naruszającą dobre obyczaje, gdyż wprowadza konsumenta w błąd odnośnie przysługujących mu uprawnień, co może doprowadzić do sytuacji, w której konsument nie będzie dochodził swoich praw uregulowanych w innych ustawach niż k.c.

Ad 3)

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Przepis art. 24 ust. 3 tej ustawy stanowi jedynie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Ze zbiorowym interesem konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działanie przedsiębiorcy dotyczy, bądź może dotyczyć nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zindywidualizować.

Prezes Urzędu podkreśla, że o tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż „ (…) *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy,*

gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów." (wyrok SN z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt I CKN 504/01).

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu ma do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej i nieokreślonej liczby konsumentów, którzy zapoznali się, bądź mogli zapoznać się z dostępnymi wzorcami umowy i zawarli, bądź mogli zawrzeć ze Spółką umowę zawierającą niedozwolone postanowienia umowne. W tej sytuacji bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej grupy kontrahentów Spółki.

Stosowanie opisanej wyżej praktyki może godzić zatem w zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym **Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka** niezbędna do uprawdopodobnienia stosowania przez Spółkę praktyki wskazanej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **została spełniona.**

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Ponadto, stosownie do art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przyjmując zobowiązanie Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań.

Prezes Urzędu wykazał w niniejszej decyzji okoliczności sprawy, które uprawdopodobniły, że Spółka stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, określone w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Spółka poprzez opracowanie nowego wzorca umowy pod nazwą *„Ogólne Warunki Sprzedaży Harmedy sp. z o.o."*, który nie zawiera zakwestionowanych postanowień podjęła działania zmierzające do zapobieżenia tym naruszeniom. Ze względu na fakt, iż w obrocie prawnym znajdują się jeszcze umowy zawierające kwestionowane postanowienia, Spółka jednocześnie zobowiązała się do przesłania wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zakwestionowane postanowienia zostaną usunięte.

W ocenie Prezesa Urzędu, złożone przez Spółkę zobowiązanie jest zupełne, gdyż w równorzędny sposób zabezpiecza interesy prawne konsumentów, którzy zawarli umowy ze Spółką, jak i tych, którzy mogą zawrzeć tego typu umowy w przyszłości.

Prezes Urzędu uznał, iż wskazane przez Spółkę terminy na wykonanie obowiązków wynikających ze złożonego zobowiązania są wystarczające na ich zrealizowanie, a także pozwolą na szybkie wyeliminowanie skutków praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec spełnienia przesłanek wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **Prezes Urzędu orzekł jak w punktach I i II sentencji niniejszej decyzji.**

Ad III sentencji niniejszej decyzji

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji nakładającej na przedsiębiorcę obowiązek wykonania zobowiązania, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę również obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Wobec tego Prezes Urzędu nałożył na Spółkę obowiązek złożenia informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania w terminie 3 miesięcy (trzech miesięcy) od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji, zawierającej dowody przesłania wszystkim konsumentom, z którymi zawarto umowy na podstawie spornego wzorca umów propozycji zawarcia aneksów, na mocy których zakwestionowane postanowienia zostaną usunięte.

Prezes Urzędu uznał, że tak określony termin jest wystarczający dla Spółki do przygotowania i przekazania Prezesowi Urzędu dowodów wykonania złożonego zobowiązania.

W związku z tym Prezes Urzędu orzekł jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 1 i 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa
Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Harmedy Sp. z o.o.
pl. Przemysława 12
64-320 Buk